

የግብር ከፋዮችን የንግድ ስራ ተከታትሎ ገቢን በማጥናት ግብር በግምት

ስለመወሰን የወጣ መመሪያ፤

1. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የግብር ከፋዮችን የንግድ ስራ ተከታትሎ ገቢን በማጥናት ግብርና ታክስን በግምት ስለመወሰን የወጣ የአፈፃፀም መመሪያ ቁጥር ፲፱/፲/፲፱፻፲፱ ተብሎ ሲጠቀስ ይችላል።

2. የመመሪያው አስፈላጊነት

ግብርን በተቀላጠፈ ሁኔታ ከመሰብሰብና ፍትሃዊነትንም በተሻለ ሁኔታ ከማስጠበቅ አኳያ ገቢን አጥንቶ ግብርን በግምት ለመወሰን ከተለያዩ አካላት የተገኙ መረጃዎችን መሠረት ማድረግ ወይም የመደበኛ ቁርጥ ግብር አወሳሰን ዘዴን መጠቀም የተሻለ ቢሆንም አልፎ አልፎ ግብር ከሚከፈልበት እንቅስቃሴ ባሕርይ አንፃር ወይም በየትኛውም ዘርፍ ቢሆን ድርጅቱ አዲስ ሥራ ጀመሮ ሲሆን ወይም በማናቸውም ሁኔታ ገቢውን ለመገመት የሚያስችል በቂ መረጃ ማግኘት ካልተቻለ ገቢን አጥንቶ ግብር በግምት ለመወሰን የአፈፃፀም መመሪያ ማውጣት አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ ይህ መመሪያ ወጥቷል።

3. አውጭው ባለሥልጣን፦

የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ገቢዎች ባለሥልጣንን ለማቋቋም በወጣው አዋጅ ቁጥር 121/1998 አንቀጽ 17 ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ቢሮው ይህንን አዋጅ ለማስፈፀም የሚያስፈልጉትን መመሪያዎች ለማውጣት ስልጣን በተሰጠው መሠረት ለሙከራ ትግበራ ወቅት ይህን መመሪያ አውጥቷል።

4. ትርጓሜ

“የሥራ ሂደት ቡድን አባላት” ማለት በገቢ አሰባሰብና ክትትል መሠረታዊ የሥራ ሂደት ለውጥ ጥናት የገቢ አሰባሰብ ክትትል ባለሙያዎች ተብለው የተጠቀሱትን ይመለከታል።

“ግብርን በግምት መወሰን” ማለት ግብር ከፋይ ምንም አይነት የሂሳብ መዝገብና ሰነድ ያልያዘ እንደሆነ ወይም በማናቸውም ምክንያት የሂሳብ መዝገቡንና ሰነዱን የግብር አስገቢው ባለስልጣን ያልተቀበለው እንደሆነ ወይም ግብር ከፋይ በግብር ሕጉ በተወሰነው ጊዜ ውስጥ ገቢውን ያላስታወቀ እንደሆነ ግብር ከፋይ ለገቢ ሰብሳቢ መ/ቤት ሊከፍል የሚገባውን ግብር/ታክስ መወሰን የሚያስችል ዓመታዊ ገቢ በተወሰኑ ቀናት የንግድ እንቅስቃሴ መረጃ ላይ ተመስርቶ በማጥናት በግምት መወሰን ማለት ነው።

5. የሥራ ሂደቱ ቡድን አባላት ተግባርና ኃላፊነት፡-

1. ባለሙያው/ዎች በወረዳው/በከተማው ውስጥ ግብርን በሂሳብ መዝገብ፣ በመረጃ፣ በቁርጥ ወይም በሌላ በማናቸውም ሁኔታ መወሰን በማይቻልበት ጊዜ ወይም በግብር ጉዳይ ላይ አከራካሪ ጉዳዮች ሲያጋጥሙ ግብር ከፋዩ ካደረገው እንቅስቃሴ የተገኘውን ገቢ አጥንቶ የመገመት ስልጣን አላቸው።

2. በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 በንዑስ አንቀጽ 1 ሥር የተገለፀው እንደተጠበቀ ሆኖ የገቢ አሰባሰብ ክትትል ባለሙያው/ዎች፡-

ሀ/ የደመወዝ ገቢ ግብር፣ የኪራይ ገቢ ግብር፣ የንግድ ትርፍ ግብር፣ የተርን አሸር ታክስ የተጨማሪ እሴት ታክስ እና ኤክሳይዝ ታክሶችን በተመለከተ ድርጅቱ አዲስ በመሆኑ ወይም በሌላ በማናቸውም ምክንያት ግብርን በሂሳብ መዝገብ፣ ከተለያዩ አካላት በተገኙ የሽያጭና ግዥ መረጃዎችና በቁርጥ መወሰን በማይቻልበት ጊዜ ወይም መረጃዎች የተገኙም ቢሆን ከተገኘው መረጃ በተጨማሪ ከአካባቢው ሕብረተሰብ ጋር ከሚያደርጓቸው ግብይቶች ተጨማሪ ገቢ ይ ራቸዋል ተብሎ ሲታመን ወይም የተገኘው መረጃ በመጠን እንጂ በዋጋ ያልተገለጸ በሚሆንበት ጊዜ ገቢውን አጥንቶ ግምት የማቅረብ፣

ለ/ ግብራቸው በመደበኛ ቁርጥ ግብር የሚወሰንላቸው ግብር ከፋዮች ተጨማሪ የንግድ ሥራ ዘርፍ ሲያስፋፉ የሚያገኙትን ገቢ ተከታትሎ የማጥናትና የመገመት፣

ሐ/ ከ3ኛ ወገን በሚላክ መረጃ ግብራቸው የማይወሰንላቸው ግብር ከፋዮች ዓመታዊ ገቢ ግምት በመደበኛ የዕለት ከዕለት ሽያጫቸው በተጨማሪ መረጃ ሊመጣባቸው ይችላል ተብሎ የሚገመት ግብይቶችን ፈፅመዋል ተብሎ ሲታመን ሁሉንም ግንዛቤ የያዘ /ያካተተ/ ዓመታዊ ገቢ ግምት እንዲወሰንላቸው የማጥናት፣

መ/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ተራ ቁጥር "ሐ" መሠረት ግብር ከፋዮች አልፎ አልፎ የጨረታ ውድድሮችን በማሸነፍ ወይም ከድርጅቶች ጋር በፈፀሙት ግብይት መሠረት ከሶስተኛ ወገን ብቻ መረጃ የመጣባቸው ከሆነና መረጃው በግምት ከተወሰነው ዓመታዊ ገቢ ብልጫ ያለው ከሆነ የተሻለውን በመውሰድ ገቢው እንዲወሰን የማድረግ፣

3. የገቢ አሰባሰብ ክትትል ባለሙያ/ዎች ይህ መመሪያ እስከወጣበት ጊዜ ድረስ ውሳኔ ያላገኙ የቀደምት ዓመታት የግብር ጉዳዮች ካሉ አስፈላጊ ሲሆን በዚህ አንቀጽ ሌሎች ንዑስ አንቀጾች ለተገለጹ ጉዳዮች ለግብሩ መሠረት የሚሆነውን ገቢ የመገመት፣

4. የገቢ አሰባሰብ ክትትል ባለሙያ/ዎች ከግብር ጋር ለተያያዙ የገቢ ግመታ ተግባራት አስፈላጊ የሆኑ መረጃዎችን የገቢ ግብር አዋጅ 76/94 አንቀጽ 38 ንዑስ አንቀጽ 2(ሐ) መሠረት በማድረግ ጠይቆ ማግኘት፣

5. ከላይ በንዑስ አንቀጽ 2 ተራ ቁጥር (ሀ እና ለ) በተጠቀሱት ምክንያቶች በገቢ አሰባሰብ ክትትል ባለሙያው/ዎች የገቢ ግምት በተወሰኑ የግብር ጉዳዮች ላይ ከማናቸውም የመጠየቅ መብት ካለው አካል ስለግመታው ጥያቄ ቢነሳ የማስረዳት ኃላፊነት፣

6. የገቢ አሰባሰብ ክትትል ባለሙያዎች/ዎች ለግምቱ መሠረት የሚሆኑ አስፈላጊ መረጃዎች ተሟልተው እንደተገኙ ወዲያውኑ ለግብር አሰባሰብና አወሳሰን ባለሙያዎች አቅርቦ ማስወሰን፣ መወሰኑንና በተወሰነው መሠረት ግብሩ መሰብሰቡን ማረጋገጥ፤
7. ገቢ ጽ/ቤቱ በሚገኝበት ወረዳ/ከተማ በገቢ ግብር አዋጁ 76/94 አንቀጽ 4 መሰረት በዚህ ህግ የሚሸፈን ገቢ በሚያስገኝ ሥራ ላይ የተሰማራን ሰው በየጊዜው የመከታተልና አሳማኝ ምክንያት ሲገኝ ገቢውን መገመት፤
8. የኪራይ ገቢ መረጃን መነሻ ከቀበሌ አስተዳደሮች በማግኘትና የገቢ ግምቱን ከዚህ መመሪያ ጋር አባሪ በተደረገው ቅጽ 1 ሞልቶ ለገቢ አሰባሰብና አወሳሰን ባለሙያዎች ማቅረብ፤
9. በየዕለቱ በክትትል የተገኙ የገቢ ግምት መረጃዎችን ከዚህ መመሪያ ጋር በተያያዘው ቅጽ 2 መሠረት ሞልቶ ለሥራ ሂደቱ አስተባባሪ የማቅረብ ኃላፊነት አለባቸው፤

6. በባለሙያዎች የተጠናው የገቢ ግምት ቆይታ ጊዜ

1. በገቢ አሰባሰብ ክትትል ባለሙያዎች በደረጃ ሐ ለሚገኙ ግብር ከፋዮች ያጠኑት የገቢ ግምት የመደበኛ ቁርጥ ግብር ጥናት እስከሚጠናቀቅበት የግብር ዘመን ድረስ ይቆያል። ሆኖም ግን የደረጃ “ሀ” እና “ለ” ግብር ከፋዮች ተገቢውን የሂሳብ መዘገብ ማቅረብ ሳይችሉ ሲቀሩ በየዓመቱ ተጠንቶ በግምት ይወሰናል።
2. በዚህ አንቀጽ 6(1) የተገለጸው እንዳለ ሆኖ በአንቀጽ 5/2/ ንዑስ አንቀጽ ሀ እና ለ ምክንያት አዲስ ክስተት ሲኖር የቁርጥ ግብር ጥናቱ ጊዜ ሳይጠብቅ ገቢውን እንደገና መገመት ይቻላል።

7. የተሻሩ ድንጋጌዎች፡-

በ1995 ዓ.ም የግብር ከፋዮችን ገቢ ለማጥናትና በግምት ለመወሰን የገቢ ገማች ኮሚቴ ለማቋቋም በወጣው መመሪያ ቁጥር ገመ-2/ 1995 ዓ.ም ላይ የተጠቀሱ ድንጋጌዎች በሙሉ በዚህ መመሪያ ተሸረዋል።

8. መመሪያው ተፈጻሚ የሚሆንበት ጊዜ ፡-

ይህ መመሪያ ከየካቲት 1/2001 ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል።

የአማራ ብሄራዊ ክልል መንግስት
 ገቢዎች ባስሥልጣን
ባህር ዳር

ገቢያቸው በግምት ስለሚወሰንላቸው ግብር ከፋዮች የቀን ገቢ ግምት መወሰኛ ቅጽ
 የግብር ከፋይ ሙሉ ስም _____ የእናት ስም _____

_____ የትውልድ ዘመን _____ ያታ _____

የንግድ ዘርፍ _____ የንግድ ድርጅቱ ስም _____ የግ/ከ/መ/ቁጥር _____
 ቀበሌ _____ የቤት ቁጥር _____

ፖ.ሣ.ቁጥር _____ ዜግነት _____ የንግድ ዘርፍ ጅምላ ችርቻሮ

አገልግሎት

የንግድ ፈቃድ ምዝገባ ቁጥር _____ ንግድ ፈቃድ ያወጣበት ቀንና ዓ.ም _____

የንግድ ሥራ የጀመሩበት ቀንና ዓ.ም _____ የቀን ገቢ ግምት ጥናቱ
 የተካሄደበት ቀንና ዓ.ም _____

ተራ.ቁ	የንግድ ዘርፍ የሽያጭ ዓይነት	የተሰጠ (የተጠና) የዕለት ገቢ ግምት		ዓመታዊ ግምት		
		በግብር ከፋይ	በገቢ አሰጣሪ ክትትል ባለሙያዎች	የቀን ገቢ x የንግድ ስራ ቀናት = ዓመታዊ ገቢ		
	ደምር					

የግብር ከፋይ

የገቢ አሰጣሪ ክትትል ባለሙያዎች ስም

ፊርማ

ስም _____

1. _____

_____

ፊርማ _____

2. _____

_____

3. _____

_____